

การศึกษาสภาพปัญหาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา*

Study of the Problems of Student Care Management System of
Educational Institutions Under the Office of the Primary Education
Area

วุฒิพงษ์ อินไธสง, อรสา จรูญธรรม และชาญชัย วงศ์สิริสวัสดิ์
Wuttipong Inthaisong, Arsa Charoontham and Chanchai Wongsirisawat
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, ประเทศไทย
Valaya Alongkorn Rajabhat University under Royal Patronage, Thailand
Corresponding Author, E-mail: wuttipong.in@vru.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพ และปัญหาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 2) เปรียบเทียบปัญหาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ตามความคิดเห็นของครูจำแนกตามอายุ และประสบการณ์ในการทำงาน เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครูผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.99 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความแปรปรวนแบบทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพและปัญหาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก
2. ผลการเปรียบเทียบปัญหาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ตามความคิดเห็นของครูจำแนกตามอายุพบว่าภาพรวม

*ได้รับบทความ: 16 เมษายน 2568; แก้ไขบทความ: 11 มิถุนายน 2568; ตอรับตีพิมพ์: 25 มิถุนายน 2568
Received: April 16, 2025; Revised: June 11, 2025; Accepted: June 25, 2025

และรายด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และประสบการณ์ในการทำงานพบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันแต่เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีปัญหาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแตกต่างกัน

คำสำคัญ: ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน; การบริหารจัดการ; ครูผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

Abstract

The objectives of this research were to: 1) study the conditions and problems of student care and support system management in educational institutions under the Office of the Primary Education Area; and 2) compare problems of student care and support system management according to teachers' opinions, classified by age and work experience. This study employed a survey research design. The sample consisted of 400 teachers responsible for student care and support systems in educational institutions under the Office of the Primary Education Area. The research instrument was a questionnaire using a five-point rating scale, with a reliability coefficient of 0.99. The statistics used for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, and one-way analysis of variance (ANOVA).

The research findings revealed that:

1. The conditions and problems of student care and support system management were at a high level overall and across all aspects.
2. Comparisons based on teachers' age showed statistically significant differences at the 0.05 level in overall and individual aspects. Regarding work experience, no significant differences were found overall; however, when considering individual aspects, particularly in knowing students individually, teachers with different work experiences showed significantly different levels of problems in student care and support system management.

Keywords: Student care and support system; Management; Teachers responsible for student care and support system

1. บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 เป็นกฎหมายแม่บทที่กำหนดทิศทางการพัฒนาการศึกษาไทย โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียน

ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้ มาตรา 22 และมาตรา 23 ได้เน้นย้ำว่าการจัดการศึกษาต้องยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และส่งเสริมการเรียนรู้ที่บูรณาการทั้งความรู้ คุณธรรม และกระบวนการคิดอย่างเหมาะสมกับแต่ละช่วงวัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพมนุษย์อย่างรอบด้าน การสร้างความมั่นคงในชีวิต และการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ โดยอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ สถานศึกษา ครอบครัว ชุมชน และเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560; สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) ภายใต้บริบทดังกล่าว สถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนมิใช่เพียงด้านวิชาการเท่านั้น หากแต่ต้องให้ความสำคัญกับการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งด้านพฤติกรรม อารมณ์ สังคม และสุขภาวะทางจิตใจ การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงเป็นกลไกสำคัญของการบริหารจัดการสถานศึกษาที่มุ่งป้องกัน แก้ไข และส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนอย่างเหมาะสมและทันท่วงที โดยอาศัยกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน วิธีการ และเครื่องมือที่ชัดเจน รวมทั้งการมีส่วนร่วมของครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552)

อย่างไรก็ตาม สถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะระดับประถมศึกษายังคงเผชิญปัญหาที่มีความซับซ้อนและหลากหลาย อาทิ ปัญหาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ปัญหาครอบครัว ปัญหาสุขภาพจิต การกลั่นแกล้งในโรงเรียน และพฤติกรรมเสี่ยงของผู้เรียน ซึ่งส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้และคุณภาพชีวิตของนักเรียนโดยตรง (เพิ่มพูน ชิดชอบ, 2566) ปัญหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายในการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงกำหนดนโยบายให้สถานศึกษาในสังกัดทุกแห่งดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการดูแล ช่วยเหลือ ปกป้อง และพัฒนาอย่างรอบด้าน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) อย่างไรก็ตาม จากการดำเนินงานในทางปฏิบัติพบว่าสถานศึกษายังประสบปัญหาในการบริหารจัดการระบบดังกล่าวในหลายด้าน ทั้งด้านการคัดกรอง การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การส่งเสริมและป้องกัน ตลอดจนการประสานความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจแตกต่างกันไปตามบริบทของบุคลากร โดยเฉพาะอายุและประสบการณ์ในการทำงานของครู ผู้รับผิดชอบ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา รวมทั้งเปรียบเทียบปัญหาดังกล่าวตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามอายุและประสบการณ์ในการทำงาน เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่สะท้อน

สภาพการดำเนินงานและปัญหาที่แท้จริง อันจะนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ และปัญหาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามอายุ และประสบการณ์ในการทำงาน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 26,959 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566) และกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 400 คน ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของยามานะ (Yamane, 1973) ในกรณีทราบจำนวนประชากร โดยกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง (e) เท่ากับ 0.05 ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดประชากร

e = ค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง

แทนค่า

$$n = \frac{26,959}{1 + 26,959(0.05^2)} = 394.15$$

จากการคำนวณได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 394 คน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนทางสถิติ ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็น 400 คน และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Stratified Sampling) โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างตามภูมิภาค

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพและปัญหาการบริหารจัดการระบบดูแล

ช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ และประสบการณ์ในการทำงาน เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) และตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพและปัญหาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกัน ช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหาของสถานศึกษา 5) การส่งต่อ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) รวมจำนวน 53 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ 5 หมายถึง มีสภาพและปัญหาการบริหารจัดการ อยู่ในระดับมากที่สุด 4 หมายถึง มีสภาพและปัญหาการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก 3 หมายถึง มีสภาพและปัญหาการบริหารจัดการอยู่ในระดับปานกลาง 2 หมายถึง มีสภาพและปัญหาการบริหารจัดการอยู่ในระดับน้อย 1 หมายถึง มีสภาพและปัญหาการบริหารจัดการอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้ 1) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน พิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย และคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยใช้เกณฑ์ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป (Rovinelli & Hambleton, 1977) พบว่าค่า IOC รายข้ออยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และ 2) ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (Cronbach, 1970) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.99

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยขอหนังสือคำสั่งจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ถึงครูผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 400 คน จากนั้นจัดส่งแบบสอบถามในรูปแบบออนไลน์ โดยใช้แพลตฟอร์ม Google Forms พร้อม QR Code ให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนครบถ้วน จำนวน 400 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติ ดังนี้ 1) สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การทดสอบทีแบบอิสระ (Independent t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA)

4. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยสภาพและปัญหาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพ และปัญหาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา แสดงได้ดังนี้ (วัตถุประสงค์ข้อที่ 1)

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับสภาพการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

สภาพการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	อันดับ
1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.38	0.70	มาก	3
2. การคัดกรองนักเรียน	4.48	0.73	มาก	2
3. การส่งเสริมนักเรียน	4.49	0.74	มาก	1
4. การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขปัญหา	4.31	0.68	มาก	4
5. การส่งต่อ	4.10	0.74	มาก	5
รวมเฉลี่ย	4.35	0.72	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขปัญหา และด้านการส่งต่อ ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับปัญหาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

ปัญหาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	อันดับ
1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.52	1.28	มาก	4
2. การคัดกรองนักเรียน	3.47	1.35	ปานกลาง	5
3. การส่งเสริมนักเรียน	3.98	0.85	มาก	2
4. การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขปัญหา	3.69	1.11	มาก	3

ปัญหาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	อันดับ
5. การส่งต่อ	4.05	0.81	มาก	1
รวมเฉลี่ย	3.74	1.08	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัญหาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 5 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการส่งต่อ ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขปัญหา ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และด้านการคัดกรองนักเรียน ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบปัญหาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำแนกตามอายุ และประสบการณ์ในการทำงาน ดังตารางที่ 3 และ 4

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบปัญหาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ตามความคิดเห็นของครูจำแนกตามอายุ โดยภาพรวมและรายด้าน

ปัญหาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	อายุ				t-val-ue	Sig.
	น้อยกว่า 40 ปี		มากกว่า 40 ปี			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.59	1.26	3.06	1.36	2.869	0.004*
2. การคัดกรองนักเรียน	3.56	1.33	2.88	1.31	3.496	0.001*
3. การส่งเสริมนักเรียน	4.05	0.85	3.57	0.80	3.878	0.000*
4. การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขปัญหา	3.75	1.08	3.29	1.21	2.900	0.004*
5. การส่งต่อ	4.09	0.80	3.81	0.81	2.398	0.017*
รวมเฉลี่ย	3.81	1.06	3.32	1.10	3.108	0.005*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัญหาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ของครูผู้ดูแลระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาที่มีอายุต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบปัญหาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน

ปัญหาการบริหารจัดการ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ประสบการณ์ในการทำงาน						F	Sig.
	น้อยกว่า 5 ปี		5-10 ปี		มากกว่า10 ปี			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.72	1.13	3.43	1.31	3.34	1.42	3.061	0.048*
2. การคัดกรองนักเรียน	3.62	1.25	3.44	1.37	3.28	1.44	1.942	0.145
3. การส่งเสริมนักเรียน	4.10	0.67	3.94	0.92	3.87	0.98	2.378	0.094
4. การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขปัญหา	3.85	0.95	3.63	1.12	3.54	1.28	2.721	0.067
5. การส่งต่อ	4.16	0.58	3.98	0.90	4.00	0.92	2.232	0.109
รวมเฉลี่ย	3.89	0.92	3.68	1.12	3.61	1.21	2.467	0.093

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า ปัญหาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ของครูผู้ดูแลระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษากับประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมไม่แตกต่าง แต่เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีปัญหาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแตกต่างกัน ($F = 3.061, p < .05, \text{น้อยกว่า 5 ปี} = 3.72, \text{5-10 ปี} = 3.43, \text{มากกว่า 10 ปี} = 3.34$)

5. อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สามารถอภิปรายตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพและปัญหาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า สภาพการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ขณะเดียวกันปัญหาการบริหารจัดการก็อยู่ในระดับมากเช่นกัน ข้อค้นพบดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า แม้สถานศึกษาจะมีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่องตามแนวนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด แต่ในการปฏิบัติจริงยังคงเผชิญข้อจำกัดและอุปสรรคในหลายมิติ ซึ่งส่งผลให้ระดับปัญหายังคงอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาสภาพการดำเนินงานรายด้าน พบว่า ด้านการส่งเสริมนักเรียนและด้านการคัดกรองนักเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด

อาจเนื่องมาจากกิจกรรมในสองด้านนี้เป็นภารกิจหลักที่สถานศึกษาดำเนินการเป็นประจำ มีแนวทาง ขั้นตอน และเครื่องมือที่ชัดเจน รวมทั้งสามารถดำเนินการภายในโรงเรียนได้โดยไม่ต้องพึ่งพาทรัพยากรจากภายนอกมากนัก ในขณะที่ด้านการส่งต่อมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด สะท้อนถึงความซับซ้อนของกระบวนการที่ต้องอาศัยการประสานงานกับหน่วยงานหรือผู้เชี่ยวชาญภายนอก รวมถึงระบบข้อมูลและการติดตามผลที่ต่อเนื่อง ในมิติของปัญหาการบริหารจัดการ พบว่าด้านการส่งต่อเป็นปัญหาที่อยู่ในระดับสูงสุด รองลงมาคือด้านการส่งเสริมนักเรียน และด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาคือข้อค้นพบนี้ชี้ให้เห็นว่าแม้สถานศึกษาจะสามารถดำเนินกิจกรรมดูแลช่วยเหลือผู้เรียนในระดับหนึ่งได้ แต่เมื่อเข้าสู่กรณีที่ต้องใช้การช่วยเหลือเฉพาะทางหรือการส่งต่อไปยังหน่วยงานภายนอก ระบบกลับมีข้อจำกัดมากขึ้น ทั้งในด้านขั้นตอนการประสานงาน ความต่อเนื่องของข้อมูล และภาระงานของครู ส่งผลให้การส่งต่อกลายเป็นจุดเปราะบางของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผลการวิจัยในภาพรวมสอดคล้องกับการศึกษาของภานุวัฒน์ บ้างศรีวงศ์ (2563) ที่พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้ได้ขยายความเข้าใจเชิงลึก โดยชี้ให้เห็นว่า ระดับการดำเนินงานที่สูงมิได้หมายความว่าปัญหาจะอยู่ในระดับต่ำเสมอไป โดยเฉพาะในมิติที่ต้องอาศัยการประสานเครือข่ายภายนอกสถานศึกษา

2. การเปรียบเทียบปัญหาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำแนกตามอายุและประสบการณ์ พบว่า ครูที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อปัญหาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งในภาพรวมและรายด้าน ซึ่งอาจอธิบายได้ว่า อายุมีความสัมพันธ์กับบทบาทหน้าที่ ภาระงาน ความคุ้นเคยกับระบบงาน และรูปแบบการปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนและผู้ปกครอง ส่งผลให้การรับรู้ต่อระดับปัญหาแตกต่างกัน ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานของพรศักดิ์ ผลการอง (2562) และเบญจวรรณ นุ่นทอง (2561) ที่รายงานว่าปัจจัยส่วนบุคคลส่งผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญสำหรับประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลมีความแตกต่างกัน ซึ่งสะท้อนว่าครูรู้จักนักเรียนเชิงลึกต้องอาศัยทักษะและประสบการณ์ เช่น การสังเกตพฤติกรรม การใช้ข้อมูลสะสมของนักเรียน การสื่อสารกับผู้ปกครอง และการติดตามอย่างต่อเนื่อง ขณะที่ภาพรวมของระบบอาจถูกกำกับด้วยนโยบายและแนวปฏิบัติเดียวกันจากหน่วยงานต้นสังกัด ทำให้ความแตกต่างด้านประสบการณ์ไม่ปรากฏเด่นชัดในระดับภาพรวม สอดคล้องกับอัญชลียา ยอดมัน อานันต์ ทาปทา และชวนคิด มะเสนะ (2560) รวมถึงงานของปิยะนุช นารอง (2550) และนฤมล มะลิวัลย์ (2552)

โดยสรุป การอภิปรายผลครั้งนี้ชี้ให้เห็นเชิงสังเคราะห์ว่า ประสิทธิภาพของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมิได้ขึ้นอยู่กับเพียงการดำเนินงานภายในโรงเรียนเท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับความสามารถในการส่งต่อและการประสานเครือข่ายภายนอกอย่างเป็นระบบ ขณะเดียวกัน ปัจจัยด้านอายุและประสบการณ์ของ

ครูผู้รับผิดชอบมีผลต่อการรับรู้ปัญหาในบางมิติ ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญต่อการวางแผนพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้สอดคล้องกับบริบทการปฏิบัติงานจริงของสถานศึกษา

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงการบริหารจัดการ

1.1 จากผลการศึกษาที่พบว่า สภาพและปัญหาการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สถานศึกษาควรดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการวางแผน ดำเนินงาน ติดตาม และประเมินผล เพื่อให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความครอบคลุมและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

1.2 จากผลการเปรียบเทียบที่พบว่า ครูผู้รับผิดชอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัญหาการบริหารจัดการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สถานศึกษาควรจัดอบรมและพัฒนาศักยภาพครูที่ปรึกษาอย่างเป็นระบบ โดยจัดทำคู่มือการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีขั้นตอนชัดเจน เข้าใจง่าย และสามารถนำไปใช้ได้จริง รวมทั้งแต่งตั้งครูที่มีประสบการณ์ เป็นหัวหน้าระดับชั้นหรือพี่เลี้ยง (Mentor) เพื่อให้คำปรึกษา แนะนำ และติดตามการดำเนินงานของครูที่มีประสบการณ์น้อยกว่า ควรมีการจัดทำแผนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ชัดเจนตั้งแต่ก่อนเริ่มดำเนินการ กำหนดโครงสร้างบุคลากรและบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการในแต่ละระดับอย่างชัดเจน เพื่อให้การทำงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ลดความซ้ำซ้อนเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ

1.3 จากผลการวิจัยที่พบว่า ประสบการณ์ในการทำงานของครูโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่แตกต่างกันในด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล สถานศึกษาควรส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูที่มีประสบการณ์แตกต่างกัน ผ่านกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ครูสามารถถ่ายทอดประสบการณ์ เทคนิค และแนวทางการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเชิงลึก อันจะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในภาพรวม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

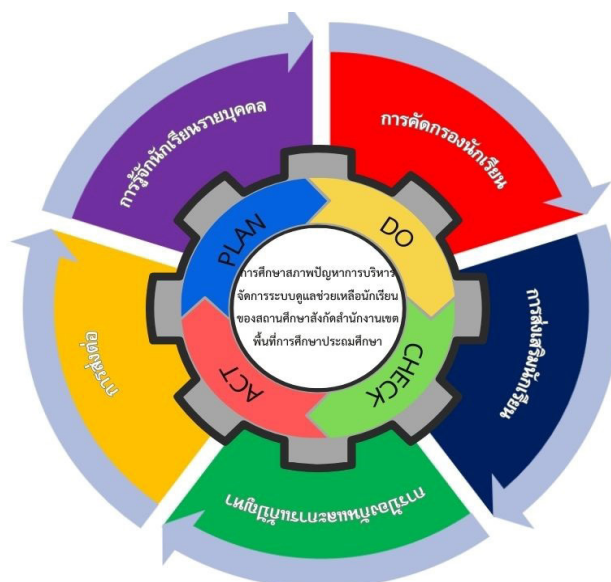
2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงทดลองหรือวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนารูปแบบหรือแนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยนำผลการศึกษาสภาพและปัญหาที่ได้จากงานวิจัยนี้ ไปต่อยอดเป็นแนวทางการพัฒนาตามวงจรคุณภาพ (PDCA) เพื่อประเมินประสิทธิผลของการนำไปใช้ในบริบทของสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

2.2 ควรขยายขอบเขตการศึกษาไปสู่การศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ครูที่ปรึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและครอบคลุมหลายมิติ อันจะนำไปสู่การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทการบริหารจัดการศึกษาในปัจจุบันมากยิ่งขึ้น

7. องค์ความรู้ที่ได้รับ

องค์ความรู้จากการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ควรดำเนินงานอย่างเป็นระบบตามวงจรคุณภาพ PDCA (Plan-Do-Check-Act) โดยบูรณาการกระบวนการหลักของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อ อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ผลการวิจัยสะท้อนว่า ปัจจัยด้านบุคลากร ได้แก่ อายุและประสบการณ์ในการทำงานของครูผู้รับผิดชอบ มีผลต่อการดำเนินงานในแต่ละขั้นของวงจร PDCA โดยเฉพาะขั้นการวางแผนและการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งต้องอาศัยทักษะเชิงประสบการณ์และการใช้ข้อมูลผู้เรียนอย่างรอบด้าน ดังนั้น องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยนี้สามารถสรุปเป็นแนวคิดสำคัญว่า ประสิทธิภาพของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการเชิงระบบตาม PDCA ควบคู่กับการพัฒนาศักยภาพครูให้สอดคล้องกับช่วงวัยและประสบการณ์ เพื่อให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนเกิดประสิทธิผลอย่างยั่งยืน

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- กัลยา พรมรัตน์. (2559). *การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- นฤมล มะลิวัลย์. (2552). *สภาพการบริหารงานตามมาตรฐานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 13 จังหวัดตรัง*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลา.
- เบญจวรรณ นุ่นทอง. (2561). ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12. *มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 15(71), 188-193. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/SNGSJ/article/view/82679/123202>
- ปิยะนุช นารอง. (2550). *การศึกษาปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์อำนวยการเครือข่ายภูพานทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- พรศักดิ์ ผกากรอง. (2562). *การศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- เพิ่มพูน ชิดชอบ. (2566). รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการมอบนโยบายการศึกษาและแนวทางการขับเคลื่อนนโยบาย “เรียนดี มีความสุข”. เข้าถึงได้จาก https://otepc.go.th/th/content_page/item/4606-2023-09-14-06-26-05.html
- ภาณุวัฒน์ บ้างศรีวงศ์. (2563). สภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3. *วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา*, 12(1), 521-528.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). *การศึกษาสภาพการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). *คู่มือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). *จำนวนโรงเรียน นักเรียน ครู/ลูกจ้าง และห้องเรียน*

- จำแนกตามขนาดจำนวนนักเรียน ปีการศึกษา 2566. เข้าถึงได้จาก http://www.bopp.go.th/?page_id=3544
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). *ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580)*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: หวานกราฟฟิค.
- อัญชลียา ยอดมัน, อานันต์ ทาปทา และชวนคิด มะเสนะ. (2560). สภาพ ปัญหา และแนวทางในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาโยธินธร เขต 1. *วารสารราชธานีนวัตกรรมทางสังคมศาสตร์*, 1(3), 22-33.
- Cronbach, L. J. (1970). *Essentials of psychological testing*. (5th ed.). New York, NY: Harper & Row.
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). *On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity*. *Dutch Journal of Educational Research*, 2, 49-60.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis*. (2nd ed.). New York, NY: Harper & Row.

